

DVOJICE NEDATOVANÝCH HRADIŠŤ U MCEL NA NYMBURSKU

Jiří Marounek
Jan Kypta

Hlavním cílem článku je prezentace podrobných plánů dvou nedatovaných hradišť u vsi Mcely (okres Nymburk). Dokumentace vychází z povrchového průzkumu, při kterém byla využita data leteckého skenování zemského povrchu. V plánech jsou zaznamenány relikty fortifikací a rozsah poškození následkem zemědělské a lesnické činnosti. Větší ze dvou zkoumaných hradišť patří k nejpozoruhodnějším památkám svého druhu nejen v rámci středních Čech. Zaujme komplikovaným průběhem opevnění i mimořádně velkým rozsahem ohrazené plochy.

Klíčová slova: Nymbursko – hradiště – zemní opevnění – povrchový průzkum

Two Undated Fortified Settlements near Mcely in the Nymburk District

The primary focus of the article is to present detailed plans of two undated fortified settlements near the village of Mcely (Nymburk District). The documentation is based on surface research exploiting the data from aerial scanning of the earth. The plans chart the relics of fortifications as well as damage caused by agriculture and forestry. The larger of the two explored settlements ranks among the most remarkable monuments of its kind even beyond Central Bohemia. Its complicated fortification system and exceptionally large, enclosed area attract attention.

Keywords: Nymburk District – fortified settlement – fortification – surface research

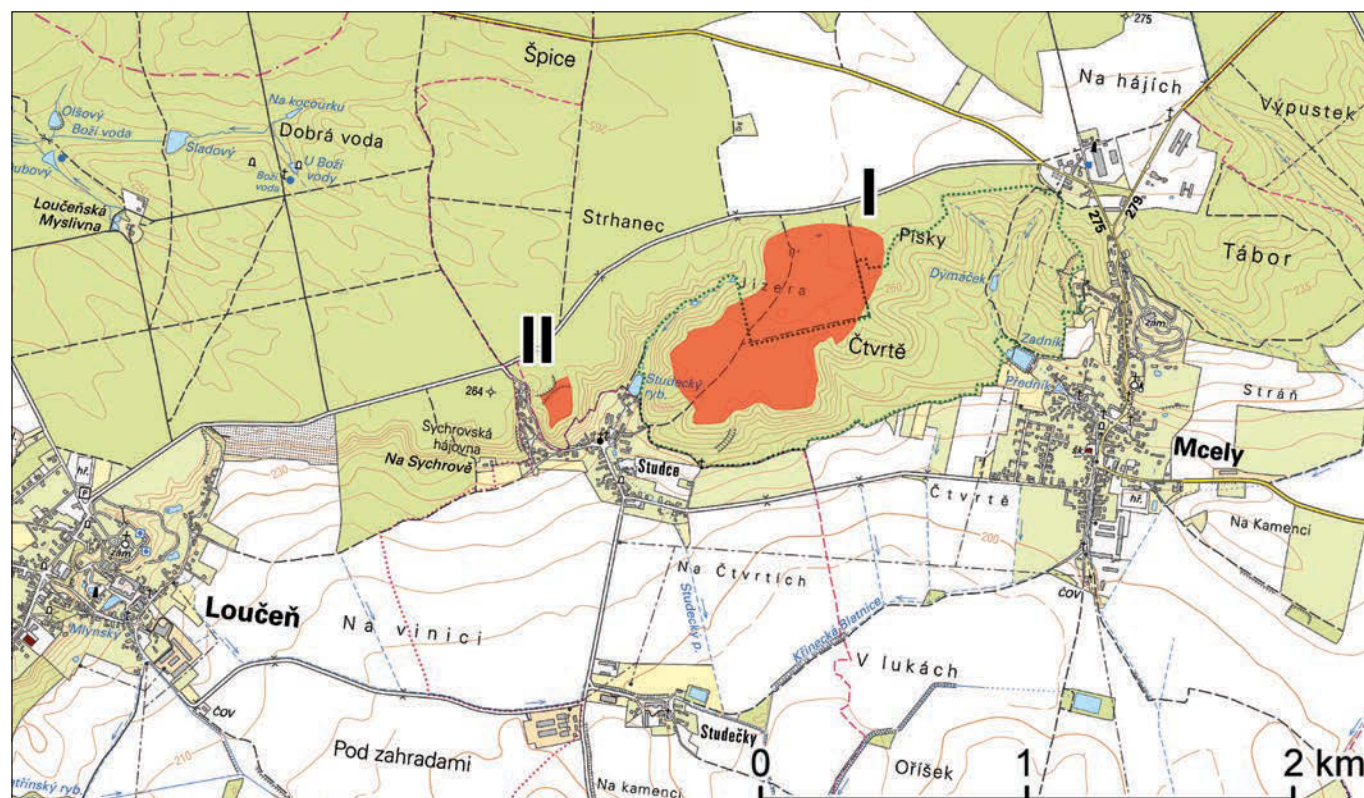
<https://doi.org/10.56112/psc.2023.1.01>

Úvod

Pozornost zaměříme na dvě zatím blíže nedatovaná hradiště, která leží vedle sebe. Nacházejí se v těsné blízkosti vesnice Studce, patří však do katastrálního území obce Mcely (okres Nymburk). Obě lokality dlouhodobě setrvávají na okraji zájmu archeologického bádání. Zaostalý stav poznání se výmluvně odráží v kvalitě jediného publikovaného plánu. Jedná se o hrubou skicu z roku 1986, která poskytuje jen orientační a zčásti matoucí představu o celkové dispozici opevněných poloh a průběhu terénních reliktních opevnění. Hlavním cílem našeho článku je proto prezentace nově zhotovené plánové

dokumentace, jež vychází z dat leteckého skenování zemského povrchu a tradičního povrchového průzkumu. Také jsme se pokusili získat artefakty pro potřeby datace. V tomto ohledu však povrchový průzkum vyzněl naprázdno, navzdory provedeným mikrovrypům a orientačnímu detektorovému průzkumu.

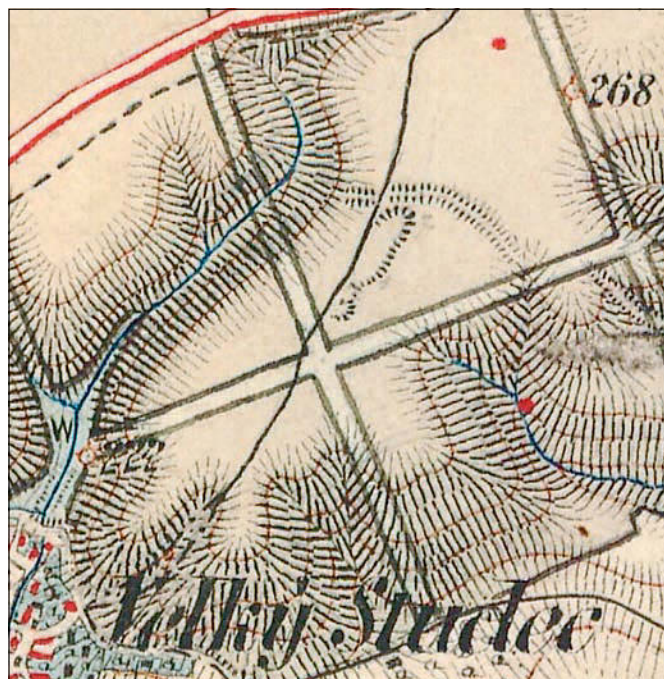
Obě hradiště leží v totožné krajině situaci. Založena byla na výrazném rozhraní Jabkenické plošiny a Středolabské tabule. Plošina se zde prudce (až o 60 m) zdvihá nad rovinatým Polabím. Obě hradiště jsou položena právě na tomto ostrém terénním zlomu, poskytujícím daleký výhled směrem k Labi. Hranu Jabkenické plošiny člení velké množství různě širokých

Obr. 1: Dvojice hradišť na katastrálním území Mcely, okres Nymburk (podkladová mapa ČÚZK).

Obr. 2: Hradiště Mcely I na prvním vojenském mapování (zdroj: Laboratoř geoinformatiky, Univerzita J. E. Purkyně; <http://www.geolab.cz>).

Obr. 3: Hradiště Mcely I na třetím vojenském mapování (zdroj: Laboratoř geoinformatiky, Univerzita J. E. Purkyně; <http://www.geolab.cz>).

a tvarovaných erozních úžlabin, mezi nimiž se nalézají řada ostrohů se strmými bočními svahy a ještě hůře přístupným opyšem. Tuto základní charakteristiku naplňují obě pojednávána hradiště, byť se vzájemně dosti liší velikostí a dispozicí, jež je výrazně determinovaná přirozenou terénní konfigurací. Větší z hradišť označujeme jako Mcely I, menší jako Mcely II.

Při rešerši literatury stejně jako archivních fondů odborných institucí dohledáme k oběma hradištím jen kusé informace. Nejobsažnější popis lokalit nalezneme v článku o pravěké osídlení katastru Mcel (Lička – Slabina 1986). Zde byla poprvé publikována výše zmíněná skica, jež v hrubých rysech zachycuje terénní konfiguraci a průběh reliktů opevnění. Kromě ní autoři vypracovali i několik profilových křivek reliktů obvodového opevnění. V případě hradiště Mcely I je míra schematičnosti publikovaného plánu přílišná. Relikty opevnění jsou naznačeny prostými čarami, které navíc zob-

razují pouze některé části dochovaných fortifikací. Například v prostoru šíje se nachází dvojnásobné opevnění, jež je tvořeno celkem třemi valy a dvěma příkopy, což vše na situační skice zobrazuje jedna linie.

Z Ličkova a Slabinova článku vycházejí příslušná hesla v encyklopedii hradišť, v níž byl v nezměněné podobě reprodukován i situační náčrtek (*Čtverák – Lutovský – Slabina – Smejtek* 2003, 198). Co se týče hradiště Mcely II, nijak zásadně nekorrigujeme jeho charakteristiku, jak ji zformulovali Milan Lička a Miloslav Slabina. Naopak u hradiště Mcely I se s jejích vývodu v mnoha ohledech rozcházíme. Nutno ale hned dodat, že náš průzkum byl zásadním způsobem usnadněn daty leteckého skenování zemského povrchu. Na digitálním modelu terénu vynikly linie reliktů obvodového opevnění vlastního hradiště i opevnění přihrázeného prostoru na severovýchodě, jichž si naši předchůdci nevšimli.

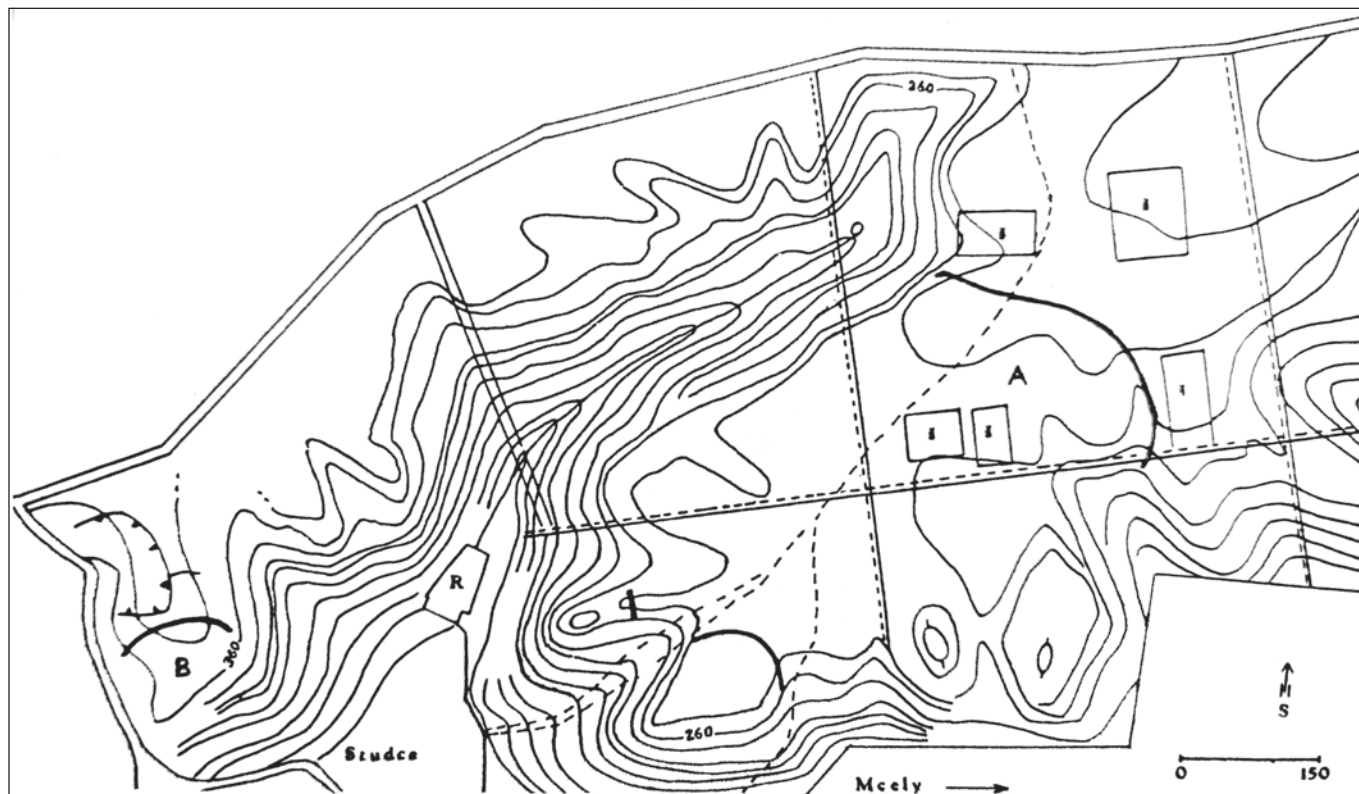
Obě lokality dosud čekají na regulérní archeologickou sondáž. Místní rolník Jan Renč kdysi vykopal na ploše hradiště Mcely I větší počet keramických střepů. V roce 1949 nálezy zaslal spolu s průvodním dopisem, v němž stručně popsal své aktivity, do Státního archeologického ústavu. Protože se střepy nedochovaly, je otázkou, nakolik lze důvěřovat tehdejší dataci: na ručně psaný Renčův dopis byla archeologem Václavem Spurným připsána poznámka zakončená větou, „že zasláný střepový materiál je lužický“ (Renč 1949). Rok poté obě lokality rekognoskoval archeolog Bohuslav Novotný, který o akci zanechal stručnou zprávu (Novotný 1950). K textu připojil jednoduchou, nicméně výstižnou půdorysnou skicu hradiště Mcely II.

Hradiště Mcely I

Hradiště se nachází severovýchodně od jádra obce Studce. Jeho jádro vyplňuje rozlehlý výběžek Jabkenické plošiny, další (přihrázený) oddíl se rozkládá v rovinatém prostoru před šíjí ostrohu. Jižní a jihovýchodní strany ostrohu, členěné několika úžlabinami, čnějí nad rovinatým Polabím, přičemž převýšení činí až 40 m. Na západní a severozápadní straně je výběžek ohraničen širokým údolím Studeckého potoka. Plocha hradiště je po rovině přístupná pouze od severovýchodu.

Relikty opevnění jsou zaznamenány na prvním vojenském mapování, ovšem způsobem, který vůbec neodpovídá skutečné terénní situaci ani tvaru opevnění. Zhruba 1 km dlouhá klikatá čára evokuje tvary raně novověkých polních fortifikací. Ve vnitřní ploše se nachází název Schantz. Druhé vojenské mapování zobrazuje terénní konfiguraci věrněji, ale fortifikace na něm chybí, na rozdíl od třetího vojenského mapování, kde je velmi přesně zakreslen průběh šíjové části opevnění a zhruba správně i celková terénní situace.

Co se týče popisu hradiště, v citovaném Ličkově a Slabinově článku narazíme minimálně na tři zásadní informace, které považujeme za mylné. Rozsah ohrázeného areálu chybně stanovili jako 4 ha, třebaže i z jimi vyhotoveného plánu je zřejmé, že hradiště je mnohonásobně větší. Přitom už Jan Renč odhadl celkovou výměru hradiště na 20 ha. S využitím digitálního modelu terénu lze celkovou plochu hradiště včetně opevnění stanovit na 25,5 ha. S nově identifikovanou přihrázenou plochou na severu vzroste rozloha ohrázeného areálu na 37,7 ha. Druhou zavádějící informací je tvrzení, že hradišti schází opevnění podél přirozených terénních zlomů. Jak níže popíšeme, kromě šíjového úseku se další relikty opevnění dochovaly i podél severní a západní strany ostrohu. Za třetí je třeba upozornit na mylně uváděnou existenci druhé, menší akropole. Tu autoři lokalizovali na úzký terénní výběžek severně od skutečné akropole. Výběžek je sice přetnut zdvojenou linií opevnění, jenže toto opevnění neodděluje plochu

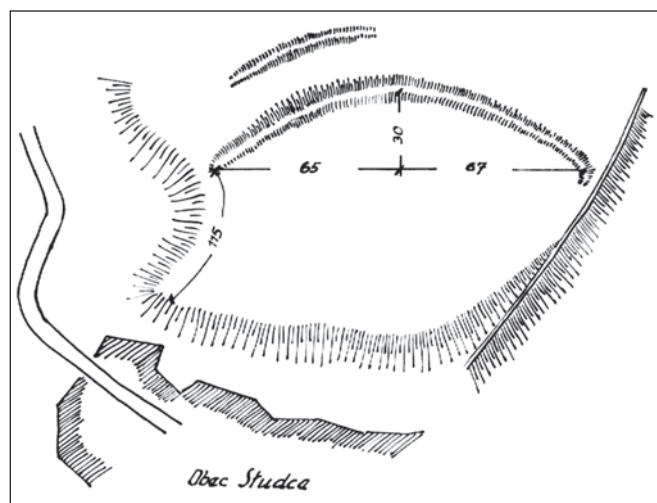

Obr. 4: Dvojice hradišť na katastrálním území Mcel, skica fortifikačních linií z roku 1986; A – Mcel I, B – Mcel II (převzato z: Lička – Slabina 1986).

výběžku od navazující plochy hradiště, resp. předhradí. Výběžek se ve skutečnosti nachází zcela mimo ohrazenou plochu. Daná linie opevnění totiž pokračuje oběma směry po svazích výběžku, přičemž jasně navazuje na obvodové opevnění při severní straně ostrohu. Jedná se tudíž o dílčí úsek obvodového opevnění předhradí, což je patrné nejen z prostorové návaznosti na severní obvodovou linii, ale i ze skladby jednotlivých prvků daného úseku opevnění. Pokud by se jednalo o akropoli, příkopy by vůči valům byly situovány na straně obrácené do vnitřku hradiště – proti předhradí. Příkopy jsou však obrácené do plochy výběžku, což má logiku ve smyslu obvodového opevnění, a nikoli ve smyslu případné dělicí linie v čele akropole.

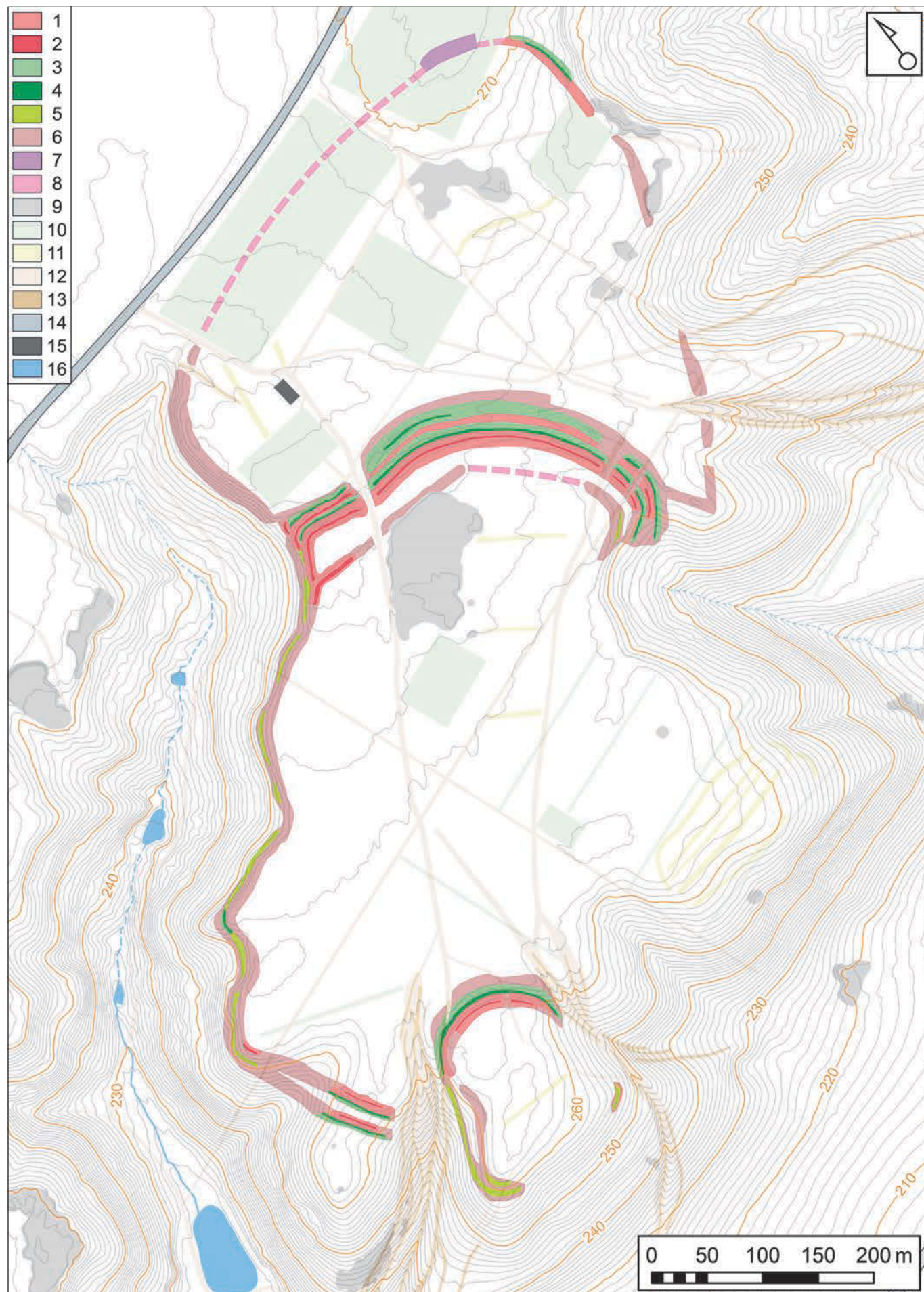
Jak už bylo řečeno, celkový rozsah hradiště včetně opevnění dosahuje přibližně 37,7 ha. Přesnější určení není možné, protože první linie opevnění je z převážné části setřena zemědělskou činností. Vnitřní plocha akropole, situované v jihozápadním cípu ostrohu, dosahuje výměry 1,3 ha, u navazujícího předhradí činí přibližně 16,8 ha. Na severovýchodě se k předhradí připojuje další ohrazená plocha o vnitřní výměře 12,2 ha. Přihrazený oddíl jsme zaregistrovali na digitálním modelu terénu, a teprve poté jej dokázali identifikovat při terénním průzkumu v zalesněném prostoru a díky vegetačním příznakům, zachyceným na ortofomapách a leteckých měřičských snímcích, i na ploše pole. Ohrazení tohoto prostoru se na dnešním povrchu terénu většinou projevuje jako nenápadný terasový stupeň, v šíjové části patrně doplněný vnějším příkopem.

Ohrazené plochy i jednotlivé úseky opevnění jsou na mnoha místech poškozeny zásahy různého původu. Lokalita je protkána množstvím cest, z nichž některé lze datovat hluboko do minulosti, snad už do středověku. V příčném směru je hradiště přetnuto cestou, která prochází šíjovým opevněním v místě původního vstupu do předhradí. Lesní cesta poté směřuje k akropoli, u níž sestupuje do příkopu a úvozovým svazkem pokračuje po obou stranách akropole. Tato cesta, zakreslená už na prvním vojenském mapování, je ve své západní větvi už

Obr. 5: Hradiště Mcel II, skica z roku 1950 (B. Novotný, 1950; archiv Archeologického ústavu AV ČR, Praha).

vána dodnes. Jiná cesta, také staršího původu, lemuje šíjové opevnění předhradí a poté sestupuje k východu. Pravidelná síť cest, poprvé zobrazená na druhém vojenském mapování, se snad ozývá v názvu lokality Čtvrtě. Za šíjovým opevněním předhradí se nachází rozměrná pískovna (či šterkovna), v prostoru 0,8 ha je zde snížen povrch terénu až o 2 m. Značnou část lokality narušily lesní školky a políčka. Tímto způsobem je nejvíce poškozen přihrazený severní oddíl. Zde napočítáme celkem 5 lesních školek a políček, zabírajících třetinu z celé přihrazené plochy. Další ztráty v této části hradiště přinesla těžba kamenů a šterku. Výrazné úpravy terénu, především na ploše akropole a jihovýchodní části předhradí, souvisejí s existencí několika (dnes zalesněných) políček, které dokážeme identifikovat díky charakteristickým mezním pásům. Datovat je můžeme poměrně hluboko do minulosti, protože na ma-

pách z konce 18. a z 19. století nejsou zakreslena. Snad v důsledku polního hospodaření bylo do značné míry planýrováno opevnění akropole. K jednomu z nejvýraznějších poškození došlo relativně nedávno. Někdy v pozdních 80. letech 20. století, příp. na počátku 90. let (podle svědectví památkáře Petra Váchy, který viděl situaci neporušenou v roce 1985) byl z velké části planýrován vnější val a příkop střední a východní části šíjového opevnění předhradí. Míru devastace umocnila lesní orba; hluboce zbrázděna byla většina plochy předhradí a zčásti pak i plocha přihrazeného severního oddílu. A konečně je třeba zmínit svahové sesuvy a dešťové rony, které ale lokalitu poškodili jen v malé míře, především v místech obvodového opevnění, a to na severní, severovýchodní a západní straně.

Vzhledem ke komplikované dispozici lokality používáme při popisu číselné značení uvedené na obr. 7. Hradiště sestává ze tří částí: akropole, předhradí a přihrazené plochy.

Akropole (obr. 7: 1) se nachází v nejlépe chráněné poloze, a sice v jižním cípu ostrohu. Od předhradí ji vymezuje obloukovitě vedené opevnění složené ze tří liniových prvků (obr. 7: 2). Jednak z vnitřního valu, před kterým paralelně probíhá příkop. Podél kontreskarpové hrany příkopu se nachází 4 m široký, srovnaný terén na způsob bermy. Za ním ještě probíhá vnější val. Vnitřní val je téměř snesen v důsledku hospodářského využívání vlastní plochy akropole, nejlépe se dochoval ve střední části, kde dosahuje proti vnitřní ploše akropole výšky až 0,8 m, směrem ke krajům téměř mizí. Zatímco na západní straně navazuje na přirozenou terénní hranu, která ohraničuje akropolí, na východní straně pod tuto hranu klesá v podobě ostré terasy a spolu s příkopem vede ještě 25 m pod svahem. Příkop, který jej lemuje, dosahuje oproti koruně valu hloubky až 2 m, oproti kontreskarpové hraně až 2,1 m. Na západní straně do něj vstupuje úvozová cesta, jež po 50 m vybíhá a vede dolů svahem pod akropolí. Na východní straně probíhá úvozový svazek v těsném sousedství příkopu, přičemž se zdá, že jeden z úvozů poškozuje kontreskarpovou stranu příkopu v jeho samém závěru. Nejvíce poškozený je vnější val. Do jeho hmoty zasahuje hluboká lesní orba, navíc je přetnut několika cestami. Oba jeho konce jsou poškozeny úvozy. I přes výrazné poničení jej můžeme sledovat téměř v celé délce paralelně nad příkopem. Nejlépe se dochoval v západní části, kde dosahuje výšky až 0,5 m (obr. 12: G–H). Uprostřed východní poloviny je šíjové opevnění kolmo přetnuto lesní cestou, která přerušuje vnější i vnitřní val, přičemž v příkopu je pro ni nasypán rampovitý hřbet.

Zdá se, že akropole byla opevněna po celém obvodu. Jednoznačným pozůstatkem opevnění podél terénních hran je 125 m dlouhá terasovitá úprava ve svahu na západní straně (obr. 7: 3). Tato linie navazuje na západní konec šíjového příkopu a v jihozápadním nároží se obloukovitě stáčí k východu, než se po několika metrech vytrácí v prostoru, který byl zemědělsky využíván. V nároží nad ní paralelně probíhá další, méně výrazný stupeň, který se směrem k východu také vytrácí v poničené ploše, problematičtější je ale jeho průběh podél západní strany akropole. Podle výstupů z dat leteckého laserového ske-

nování se zdá, že opevnění pokračovalo svahem nahoru k hraně akropole. Nutno ale přiznat, že v terénu jsme toto napojení nedokázali identifikovat. Téměř celý závěr akropole zaujímá plocha, která sloužila jako poličko (příp. lesní školka), na což usuzujeme nejen z digitálního modelu terénu, ale i z dochovaného kamenitého mezního pásu (obr. 7: 4), který dělil pole na dvě zhruba stejně velké části ve tvaru pravidelných obdélníků. Jediným možným reliktem opevnění je 12 m dlouhý stupeň v jihovýchodním nároží (obr. 7: 5). Tento stupeň je analogický protější situaci v jihozápadním nároží. Poté co se obloukovitě stočí k severu, je přerušen drobným úvozem, který sbíhá svahem směrem od poliček.

Předhradí vyplňuje celou zbývající plochu ostrohu. Prakticky celý tento prostor je rovinatý, pouze jihovýchodní část se lehce sklání k jihu. Přes vnitřní plochu vede mnoho cest různého stáří, část území zabírá rozsáhlá pískovna (obr. 7: 6), či štěrkovna a dvě lesní školky, jedna již nevyužívaná (obr. 7: 7) a druhá stále fungující (obr. 7: 8). Většina vnitřní plochy je poškozena lesní orbou. Mezní pásy (obr. 7: 9) naznačují i další typy hospodářského využití. Soustavu poliček indikují liniové útvary v jihovýchodním cípu hradiště (obr. 7: 10). Těžba se kromě výše zmíněné pískovny či štěrkovny vnitřní ploše vyhnula, výjimkou je jedna výrazná těžební jáma (obr. 7: 11).

Opevnění předhradí sestává ze dvou hlavních částí – z šíjové partie a na něj navazujícího dlouhého obvodového úseku na severozápadní straně ostrohu. Popis začneme šíjovou částí, a to od jejího východního konce, poté budeme postupovat proti směru hodinových ručiček zpět k výchozímu bodu.

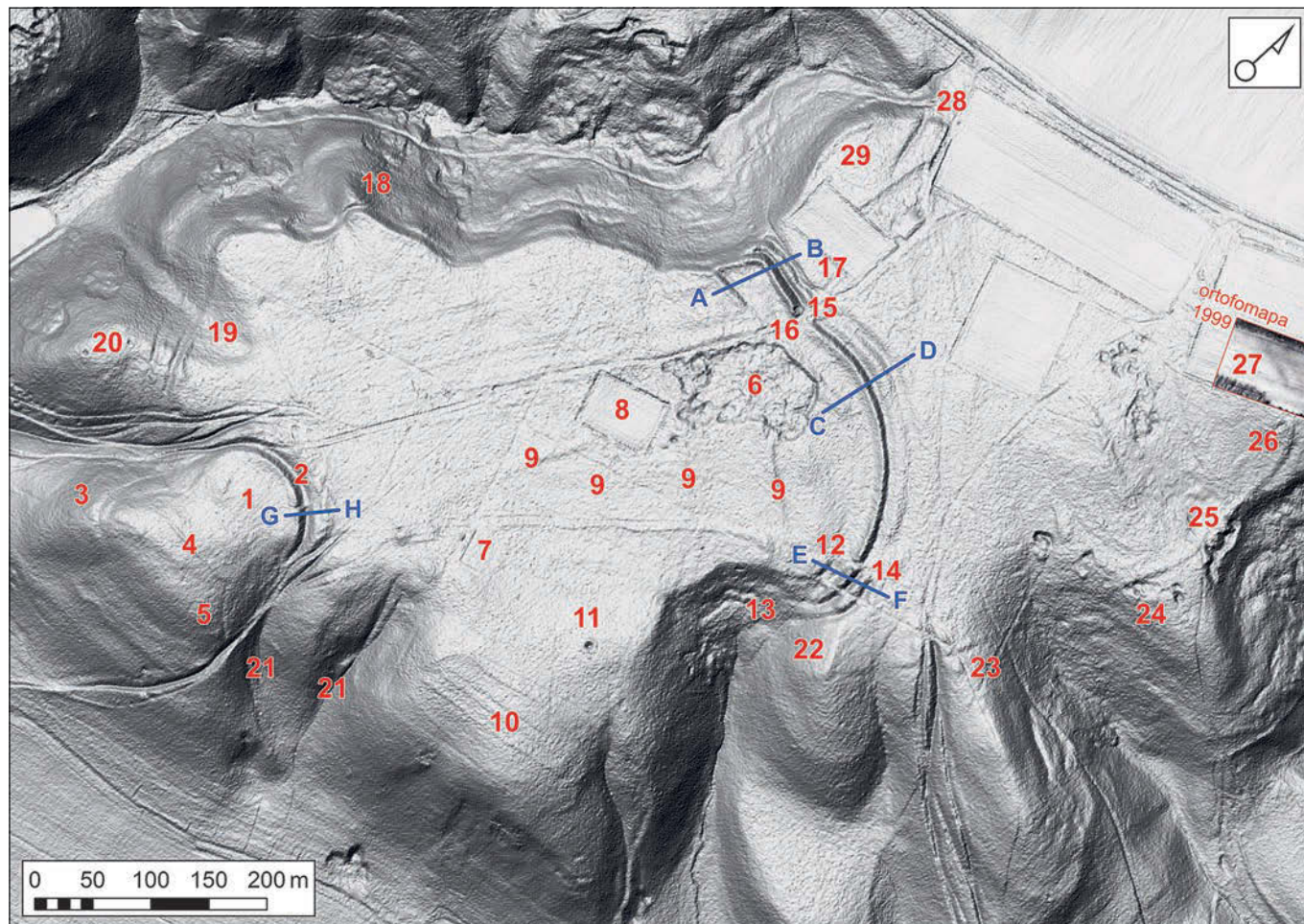
Šíjové opevnění předhradí přetíná po rovině přístupný prostor na severovýchodní straně. Pro jeho stavbu bylo vybráno místo široké pouhých 280 m. Na jihovýchodě se pás opevnění napojuje na hrany rokle vytvořené vodní erozí. Na severozápadní straně se přimyká k hraně údolí Studeckého potoka, a to v místech, kde se smyčka údolí stáčí k východu, čímž zužuje šíji ostrohu. Převýšení nade dnem údolí zde činí 18 m. Celá soustava opevnění přetíná šíji od jihovýchodu v širokém oblouku, ale v západní části vede rovně. Obloukovitá část je dlouhá 278 m (měřeno na koruně hlavního valu), rovná část 57 m.

Šíjová fortifikační soustava sestává ze dvou pásů, které probíhají ve vzájemném odstupu 24–41 m. Vnější pás je mnohem složitější a širší. Vnitřní pás je tvořen jedním prvkem ve tvaru terasy, jejíž temeno je jen minimálně převýšeno vůči ploše vlastního předhradí. Terasový útvar se nejlépe dochoval na krajích, uprostřed byl v některých úsecích zcela zplanýrován. Stopami po hospodářském využití této části plochy předhradí jsou mezní pásy (obr. 7: 9).

Vnější pás šíjového opevnění, sestávající ze čtyř liniových prvků, nesl hlavní tíhu obrany. Jeho dominantní částí je vnitřní val, který na vnější straně doplňují dva příkopy, mezi kterými vznikl prostor v podobě nižšího valu. Před vnějším z příkopů se nachází ještě další val, dnes těžce poničený. Patrný především v krajních úsecích, nicméně na digitálním modelu terénu jej můžeme přesvědčivě identifikovat v celé délce šíjového opevnění. Přestože vnitřní pás šíjového opevnění není ve střední části dochován, lze rozsah celého obranného systému v čele předhradí stanovit na 2,4 ha.

Vnitřní pás šíjového opevnění na východní straně vybíhá z horní části přirozené terénní hrany, plynule se stáčí k severu, než po 30 m vyznívá v silně narušeném prostoru (obr. 7: 12). Pod hranou ostrohu se nachází paralelně vedoucí stupeň, který po stočení k jihu vyznívá. Co se týče vnějšího pásu opevnění, vnitřní val i oba příkopy se na východní straně stáčí pod terénní hranu a postupně vyznívají v prostoru, který je výrazně znejasněn vodní erozí (obr. 7: 13). Nachází se zde pra-

Obr. 6: Hradiště Mcely I, celkový plán vycházející z dat leteckého skenování zemského povrchu a tradičního povrchového průzkumu. Barevné značení: 1 – val včetně eskarpové stěny příkopu; 2 – koruna valu; 3 – příkop, u některých úseků pouze kontreskarpová stěna příkopu; 4 – dno příkopu; 5 – terasy pod terénní hranou; 6 – slabě patné relikty opevnění; 7 – rekonstrukce nedochované části ohrazení zvýrazněné vegetačními příznaky; 8 – rekonstrukce nedochované části ohrazení; 9 – plocha narušená těžbou; 10 – současná polička a lesní školky v prostoru hradiště; 11 – mezní pásy; 12 – cesty; 13 – dna úvozů; 14 – silnice; 15 – současná zástavba; 16 – vodní toky a plochy (zaměření autoři; vytvořil J. Marounek).

Obr. 7: Hradiště Mcely I, digitální model terénu (vytvořil J. Marounek na podkladě dat ČÚZK).

men, kolem kterého můžeme pozorovat různě velké sesuvy půdy. Jen několik metrů poté, co se celá fortifikační soustava stočí k severozápadu, je přerušena současnou lesní cestou. Po 25 m následuje další přerušení širší cestou, dnes neužívanou (obr. 7: 14).

V úseku mezi cestami je opevnění patrné v celé šíři, proto je vhodné uvést jeho dimenze (obr. 12: E–F). Vnitřní pás, tvořený terasou, je nad vnější plochou převýšen o 1,2 m. V odstupu 22 m následuje val vnějšího pásu. Jeho temeno je oproti vnitřní patě převýšeno o zhruba 2 m (terén je v těchto místech narušen) a oproti dnu bezprostředně navazujícího příkopu o 1,8 m. Přímě nad příkopem se do výšky 1,4 m zvedá valovitý meziprostor, dno příkopu na jeho vnější straně je sníženo o 1,2 m. V samém čele probíhá ještě nevýrazná valovitá linie, převýšená oproti dnu příkopu o 1,2 m a 0,2 m oproti vnějšímu prostoru.

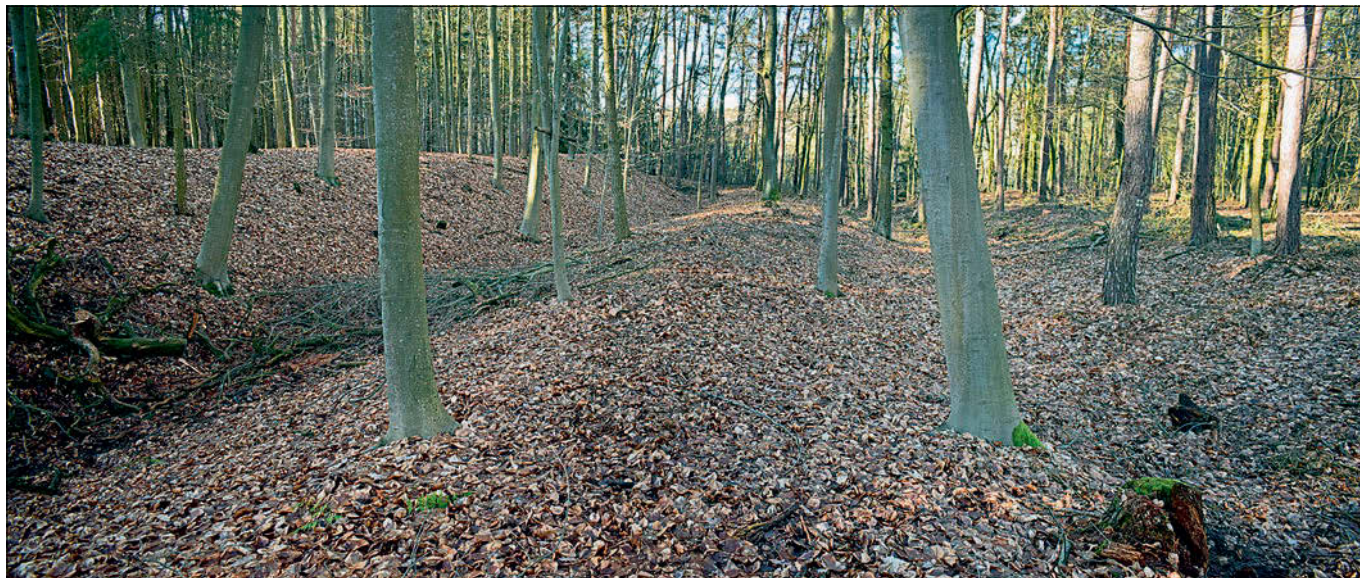
V dlouhém obloukovitém segmentu se stupeň dochování jednotlivých linií šijového opevnění vzájemně dosti liší. V téměř neporušeném stavu pokračuje pouze hlavní val, tvořící součást vnějšího pásu. Na něj bezprostředně navazující příkop je částečně zplanýrovaný. Ostatní liniové prvky jsou silně devastované. Vnitřní pás není patrný vůbec (jen jako „stín“ se projevuje na digitálním modelu terénu). Co se týče vnějšího pásu, valovitý meziprostor, vnější příkop a případný vnější val jsou rozvezeny, ale stále jsou jejich zbytky patrné jak na digitálním modelu terénu, tak při tradičním průzkumu, i když jen s velkým úsilím.

Po 125 m se začíná znovu projevovat vnitřní pás. Zprvu má tvar valu, ale je rozvláčen do šířky 20 m při výšce maximálně 0,6 m (obr. 12: C–D). V délce 35 m probíhá až k pískovně, která odtěžila zhruba dvě třetiny jeho hmoty. Z valu tak přetrvala

pouze vnější část. Severně od pískovny je vnitřní pás téměř okamžitě přerušen širokou cestou.

V severní části obloukovitého segmentu šijové fortifikace se nesrovnatelně lépe dochoval vnější pás opevnění (obr. 12: C–D). Hlavní (vnitřní) val je oproti vnitřní ploše převýšen o 1–1,3 m, oproti příkopu až o 2 m. Směrem k severu se poškození obou příkopů a vnějšího valu zmenšuje. Výška valovitého meziprostoru zde dosahuje až 1,3 m nade dnem vnitřního příkopu a 0,7 m nade dnem vnějšího příkopu. V severním cípu šijového opevnění je opět zřetelný i vnější val, oproti své vnější patě ale dosahuje výšky pouhých 0,2 m.

Současná cesta přetíná opevnění v místě, kde se mění jeho průběh (obr. 7: 15). Končí zde obloukovitě vedená část a od cesty vede opevnění k západní hraně ostrohu zcela rovně. Z toho lze usoudit, že dnešní lesní cesta vede přesně v místě původního vstupu do předhradí. Rovný úsek šijového opevnění pokračuje rovně v délce 60 m, než se stočí podél přirozené terénní hrany k jihozápadu. Vnitřní pás opevnění má zprvu formu nevýrazné terénní hrany o výšce maximálně 0,5 m oproti vnější straně. Po 25 m nabývá tato linie a na výraznosti; v délce 35 m se dochovala jako val o výšce 0,4 m oproti vnitřní straně a 1,4 m oproti vnější straně. V odstupu 30–40 m probíhá vnější pás šijové fortifikace (obr. 12: A–B). Hlavní val se v tomto úseku dochoval v téměř neporušeném stavu. Jeho podobu formovaly pouze erozní procesy, ovšem s jednou výjimkou, hned u cesty je val porušen recentním vkopem o rozměrech 7 × 7 m (obr. 7: 16). Val probíhá přímo a po 55 m se stáčí podél hrany ostrohu, přičemž se po 40 m napojuje na vnitřní pás šijového opevnění. Koruna tohoto valu je vůči vnitřní patě převýšena o 0,8–1 m, přičemž se nachází o 0,5 m níže než koruna valu vnitřního pásu šijového opevnění.

Obr. 8: Hradiště Mcely I, západní část šijového opevnění v čele předhradí, pohled od severozápadu; stav 2003 (všechny snímky J. Marounek).

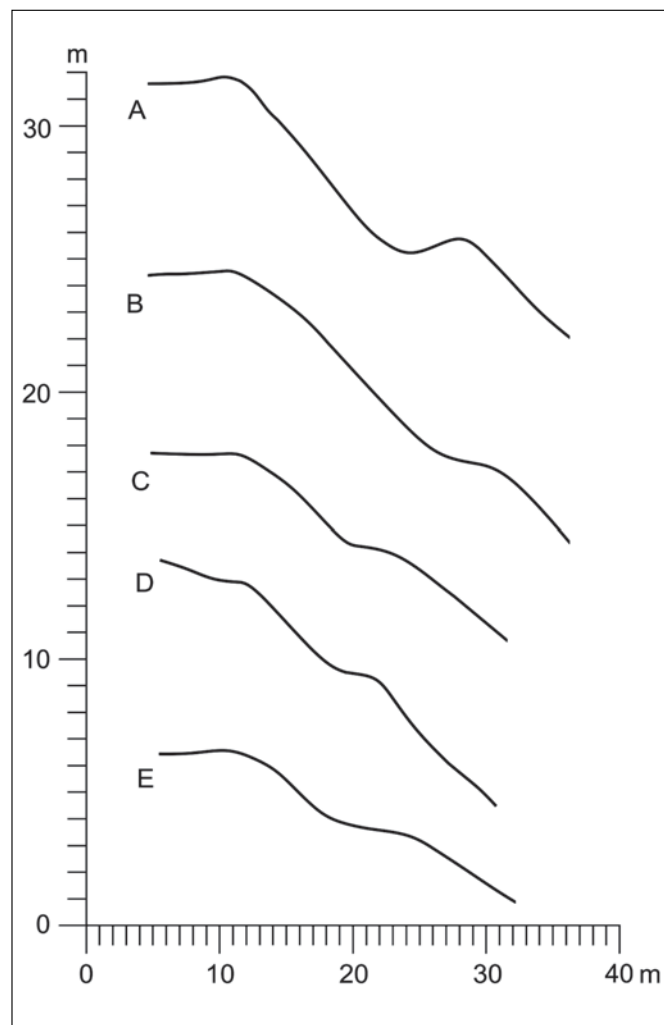

Obr. 9: Hradiště Mcely I, severní průběh opevnění akropole, pohled od východu; stav 2023.

Co se týče vnějšího pásu opevnění, podél hlavního valu pokračuje příkop, jehož dno je zde sníženo až o 3,3 m oproti koruně náspu. U hrany plošiny se příkop prudce stáčí podél valu, kde následně vyznívá. Před příkopem se nachází valovitý meziprostor, jehož koruna je o 0,7 m výše než dno příkopu na vnitřní straně. Podobně jako vnitřní linie se stáčí podél terénní hrany a poté, co vyzní příkop, vede v podobě regulérního valu k vnitřnímu valu, k němuž se napojuje v úrovni 1,7 m pod jeho korunou. Dno vnějšího příkopu je v přímé části šijového opevnění sníženo oproti valovitému meziprostoru o 0,8–1,2 m. Tento příkop je však poškozen lesní cestou, která vede částečně po jeho dnu a částečně je zapuštěna do jeho kontreskarpové stěny. Příkop vyznívá na hraně plošiny, nestáčí se tedy k jihu, jak je tomu u vnitřních částí šijového opevnění. Kvůli novodobým zásahům (obr. 7: 17) nelze rozhodnout, zda se zde nacházel ještě vnější val, dochovaný na krajích obloukovité části šijového opevnění.

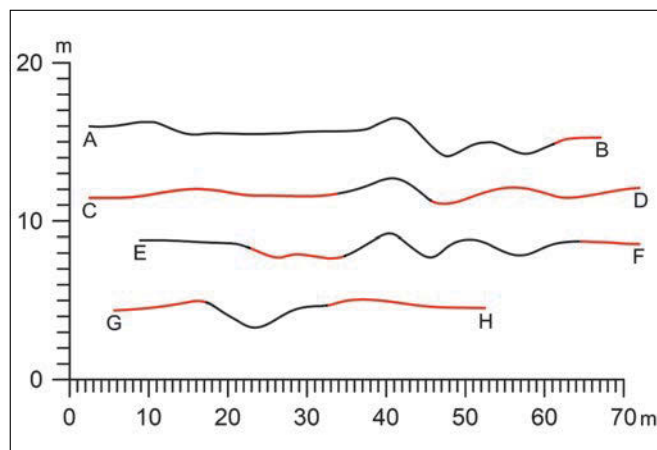

Obr. 10: Hradiště Mcely I, severovýchodní průběh opevnění severní přilhrané plochy, pohled od jihu; stav 2023.

Obr. 11: Porovnání profilů obvodových opevnění několika hradišť: A – Třeskonice (okres Louny), nejzachovalejší úsek na severní straně; B – Třeskonice, profil na západní straně; C – Březí (okres Praha-východ), profil na jihozápadní straně; D – Jíloviště – Humenská (okres Praha-západ); profil na severní straně; E – Mcely I, profil na severozápadní straně (vytvořil J. Marounek).

Obvodové opevnění předhradí je patrné podél severozápadní strany ostrohu. U západního konce šíjové části navazuje na korunu vnějšího valu a vede v podobě až 3,5 m široké terasy 2,2–2,7 m pod terénní hranou. Terénní hrana má v některých místech nevýrazné stopy valu, terén je ale poznamenán lesními úpravami, při kterých byl val z velké části zarovnán. Nejlépe zřetelný je v blízkosti šíjového opevnění. V některých částech, především v úžlabinách je terasa ve svahu zcela splavena erozními procesy, naopak v místech, kde je terén vyklenut směrem od plošiny, je terasa dobře patrná. V místě výběžku (obr. 7: 18) se terasa mění v příkop a cíp výběžku je od vnitřní plochy vydělen. V nejzápadnějším cípu hradiště se obvodové opevnění stáčí k jihu až jihovýchodu a klesá téměř přímým úsekem přes rozsáhlou, ale nepříliš svažitou úžlabinu (obr. 7: 19). Poté, co dosáhne dno úžlabiny, stoupá svahem nahoru a přetíná rozměrný výběžek terénu (obr. 7: 20), který byl dříve považován na druhou akropoli. V těchto místech jsou zřetelné dvě linie opevnění. Vnitřní navazuje na terénní hranu a postupně se z terasy mění na val s vnějším příkopem. Vnější linie probíhá v odstupu 20 m a také se skládá z valu a vnějšího příkopu. V místech, kde přetíná výběžek je situace poškozená cestou a dalšími recentními úpravami terénu. Přesto lze změřit dimenze opevnění; vnitřní val má výšku 0,5 m proti vnitřnímu prostoru, dno příkopu je oproti jeho koruně

Obr. 12: Hradiště Mcely I, profily šíjovými částmi opevnění (lokalizace viz obr. 7), červeně vyznačeny výrazně poškozené úseky (vytvořil J. Marounek).

sníženo o 1,2 m. Vnější val má výšku pouze 0,2 m a oproti dnu příkopu je o 0,5 m výš. Šířka celého opevnění zde činí 32 m. Po přetnutí výběžku obě linie klesají k jihu směrem k akropoli a mizí v prostoru úvozového svazku. Menší severnější i větší jižnější výběžek stavitelé neohradili, protože kvůli zahrnutí nevelkých ploch by se obvodové opevnění neúměrně prodloužilo. Kvůli 0,01 ha severního výběžku by museli protáhnout obvodové opevnění o 45 m, kvůli jižnímu s využitelnou plochou 0,18 ha by museli zbudovat o 200 m delší obvodové opevnění. Prostorově následné obvodové opevnění jsme již popsali při popisu akropole. Východně od akropole se nachází dvě erozní rýhy a rozměrný výběžek terénu, ale žádné stopy po obvodovém opevnění jsme nenalezli ani v terénu, ani na digitálním modelu terénu. S obvodovým opevněním by snad mohly být spojovány celkem tři schodovité terasy (obr. 7: 21), ale když jsme je rekognoskovali v terénu, jevíly se nám spíše přirozeného původu, ostatně nacházejí se 18–20 m hluboko ve svahu pod terénními hranami. Jihovýchodní výběžek byl celý hospodářsky upraven, o čemž svědčí složitý systém mezních pásů (obr. 7: 10). Opevnění není patrné ani na východní straně výběžku, na jeho severním konci se nachází vodní erozí poškozený terén, ze kterého následně vybíhá opevnění, které již bylo popsáno v těsném sousedství šíjové části.

Přihrazená plocha se přimyká k šíjovému opevnění předhradí. Že se severovýchodně od předhradí nachází ještě další ohrazená plocha, jsme zjistili při prohlížení digitálního modelu terénu. Následně jsme situaci ověřili při terénním průzkumu s kladným výsledkem. Při prohlížení historických ortofotomap a leteckých měřičských snímků jsme pravděpodobně zachytili i část dalšího průběhu opevnění, které vede přes dnešní pole.

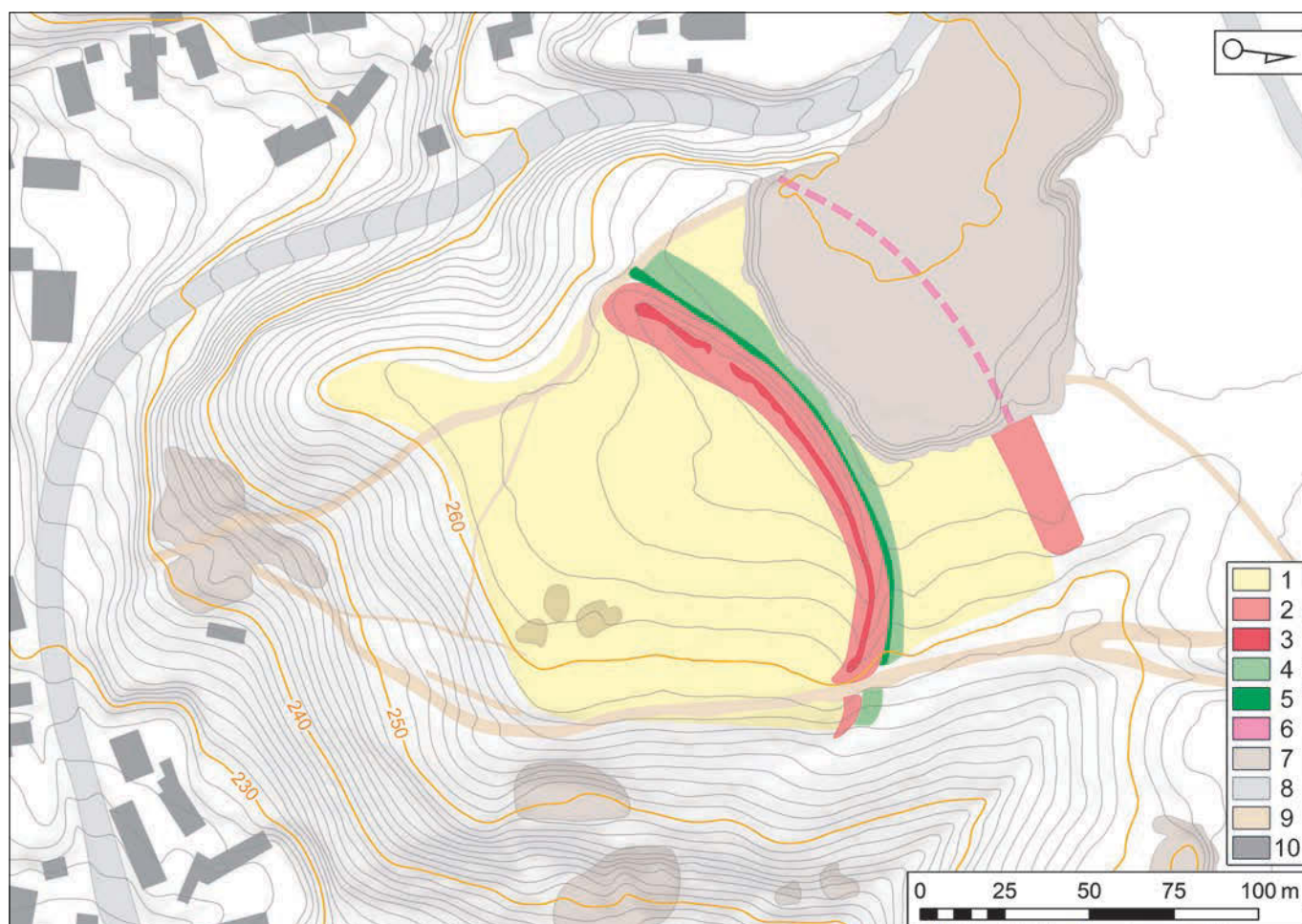
Na východní straně ohrazení vybíhá od jižního konce šíjové části opevnění předhradí a vede rovným úsekem dlouhým 45 m k jihu (obr. 7: 22). Tento úsek není v terénu příliš zřetelný. Poté se ostře lomí a v podobě nízké terasy vede přes drobnou úžlabinu k úvozovému svazku, který ji přerušuje. Následně přetíná menší výběžek terénu a přetíná další úžlabinu (obr. 7: 23). Tato úžlabina je poměrně široká a ohrazení je v terénu patrné pouze v části, kde linie klesá. Přetínají ji celkem tři cesty a poté se v terénu ztrácí. V místech kde stoupá úžlabinou, není prakticky vůbec patrná, sledovat ji lze až poté, když přetíná další z menších výběžků (obr. 7: 24). V jižní části výběžku je plocha před linií poškozena těžbou šterku, ale v severnější části má terasu výšku až 0,7 m nad vnější plochou. Následně míří do prostoru, kde se nachází nově zřízené poličko, které nebylo při posledním leteckém skenování ještě zachyceno.

Linie zde vedla těsně nad mohutnou úžlabinou, ve které stále probíhají sesuvné procesy, jeden sesuv a jeden menší těžební areál zasáhly až do prostoru, kudy vedlo ohrazení (obr. 7: 25). Od této úžlabiny vede nejdříve k severu a poté k západu šířová část ohrazení. Podle 60 m dlouhého úseku mezi úžlabinou a polem se zdá, že šířová část byla doplněna vnějším příkopem (obr. 7: 26). V nejlépe dochované části tohoto úseku má vnitřní val výšku 0,2 m z vnitřní strany a 0,8 m nad dnem vnějšího příkopu. Ten je dnes oproti vnější straně hluboký až 0,3 m. V těsném jižním sousedství políčka je terén silně poškozen a příkop se zde ztrácí. Následný průběh na severní straně lze částečně sledovat na leteckých měřičských snímcích z let 2001 a 2002 a na ortofotomapách z let 1999 a 2002. Jedná se o dvojici linií vegetačních příznaků (obr. 7: 27), které přesně navazují na dochovanou část ohrazení a obloukovitě se stáčí k západu. Vnitřní linie má délku 58 m a vnější je patrná v délce 50 m. Patrně se jedná o stejnou skladbu opevnění jako ve východní části šířového úseku. Podle morfologie terénu asi nepřichází v úvahu jiná možnost, než že se ohrazení napojovalo na terénní hranu, která vymezuje závěr údolí Studeckého potoka (obr. 7: 28). V těchto místech končí šířová část ohrazení. V těsném sousedství západního pole je silně narušený terén, přesto je zde patrná terénní hrana, která se poté, co ji přerušuje úvoz, napojuje na hranu údolí a po stočení k jihu se přimyká k západnímu konci šířové části opevnění předhradí. V místech kde se nachází úvoz, končí šířová část ohrazení. V některých částech západního průběhu ohrazení se nad hranou nachází nenápadná 0,2 m vysoká konvexní linie, snad pozůstatek rozvláčeného valu (obr. 7: 29).

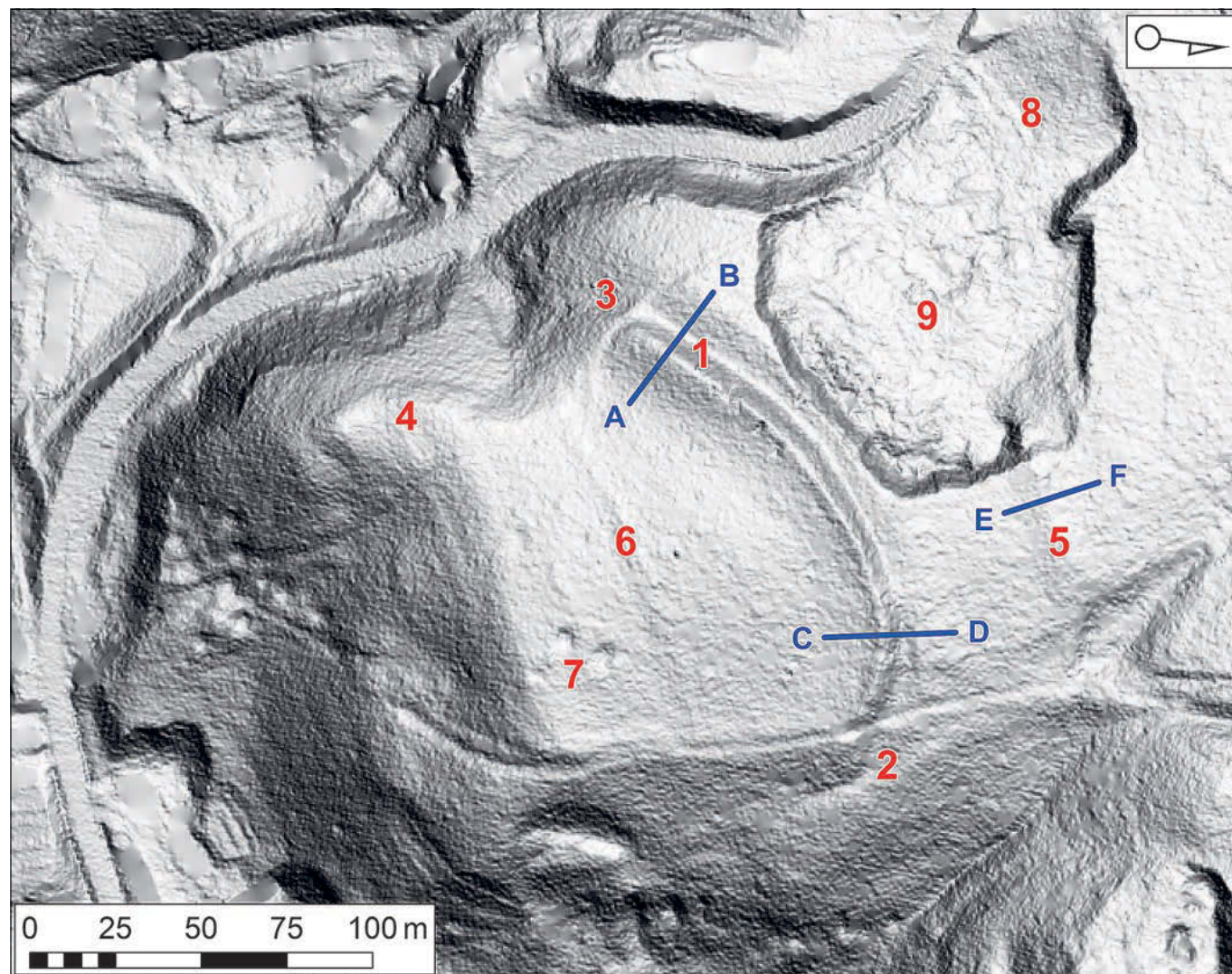
Hradiště Mcely II

Hradiště se rozprostírá na relativně menším ostrohu, jenž je na západní straně vymezen širokou erozní úžlabinou, na východní straně údolím Studeckého potoka a erozní rýhou, ústící do údolí od severozápadu. Od severu je opevněná plocha přístupná po rovině, převýšení nad jižní stranou činí 32 m. Opevnění obloukovitě přetíná šíji ostrohu. Podél terénních hran relikty opevnění scházejí. Opevnění sestává ze dvou pásů, situovaných v rozestupu 55 m. Popis začneme od vnitřního, mnohem výraznějšího pásu.

Rovinatou plochu ostrohu o výměře 1,2 ha vymezuje obloukovitý val s vnějším příkopem. Val má proměnlivou výšku, na západní straně (obr. 14: 1) dosahuje 2,6 m nade dnem příkopu a 2 m nad vnitřní patou. Směrem k východu se výška valu postupně snižuje, až k novodobé lesní cestě, která jej přetíná. Výška valu západně od cesty dosahuje 2,1 m oproti dnu příkopu a 0,8 m oproti vnitřní straně. Východně od cesty (obr. 14: 2) se výrazně mění profil reliktu opevnění: místo valu zde pokračuje terénní stupeň o výšce 1,4 m. Val je na třech místech ve své střední části narušen vkopy. Na vnější straně se nachází příkop, který je ve své střední části poškozen rozsáhlou pískovnou. Těžební jáma přerušila kontreskarpu, přičemž dosahuje až ke dnu příkopu. Ve východním sousedství pískovny je příkop částečně zasypán, na západní straně dosahuje hloubky 1,2 m proti vnější hraně, přičemž je v těchto místech nejširší – 16 m. Od zanesené střední části nabývá směrem k východu na hloubce i šířce, před cestou je hluboký 0,5 m proti vnější ploše a široký 10 m.

Obr. 13: Hradiště Mcely II, celkový plán vycházející z dat leteckého skenování zemského povrchu a tradičního povrchového průzkumu. Barevné značení: 1 – vnitřní plocha hradiště; 2 – val; 3 – koruna valu; 4 – kontreskarpová stěna příkopu; 5 – dno příkopu; 6 – rekonstrukce nedochované části ohrazení předhradí; 7 – plocha narušená těžbou; 8 – silnice; 9 – cesty; 10 – současná zástavba (vytvořil J. Marounek).

Obr. 14: Hradiště Mcely II, digitální model terénu (vytvořil J. Marounek na podkladě dat ČÚZK).

V těsné blízkosti hlavního pásu opevnění se nachází opuštěná pískovna (obr. 14: 8, 9). Podle historických map a leteckým měřičským snímků lze částečně rekonstruovat její vývoj, což je z našeho pohledu důležité proto, že ve vzdálenosti 55 m severně od koruny hlavního valu probíhá na východní straně terénní vlna (obr. 14: 5) o výšce 0,4 m a šířce 15 m. I když je v dochovaném úseku silně poškozena a náhle končí u pískovny, je téměř jisté, že se jedná o součást fortifikačního systému hradiště, která by vymezovala předhradí. Tuto interpretaci vyjadřuje již Novotného skica z roku 1950; možnost, že se jedná o ohrazení předhradí, připustili i další autoři (Lička – Slabina 1986). V Novotného plánu je daná linie zakreslena v délce 50 m, nikoli ovšem na východní, nýbrž na západní straně. V těchto místech se dnes rozkládá pískovna, ovšem v roce 1950 ještě k vnějšímu valu nezasahovala, což lze odvodit z leteckého měřičského snímku z roku 1951 a z ortofomapy z roku 1954. Na snímku je patrné, že pískovna v této době nefungovala. Její tehdejší rozsah je téměř shodný se stavem zachyceným na leteckém měřičském snímku z roku 1938 (obr. 14: 8). Na tomto snímku je naopak zřejmé, že tehdy byla v provozu, ten byl ale patrně brzy ukončen. Oproti snímku z roku 1938 je na snímku z roku 1954 těžba o zhruba 5 metrů rozšířena směrem k vnějšímu valu, ale až k němu patrně nedosáhla. Protože Novotného plán je velmi přesný, lze předpokládat, že val probíhal přes celý výběžek: jeho západní část byla výraznější, proto byla zakreslena, ostatně dnešní dochovaná východní část je sotva rozeznatelná. Na rozdíl od vnitřního pásu opevnění nebyl vnější

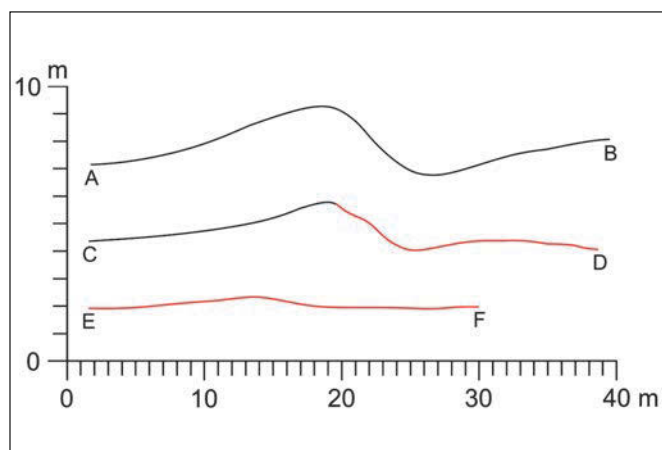
pás doplněn příkopem. Tento úsudek vyvozujeme z toho, že jej předchozí autoři nezmínili; ostatně před dochovanou východní částí není po příkopu ani náznak. Na leteckém měřičském snímku z roku 1961 je pískovna opět v provozu, v této době již výrazně zasáhla do plochy předhradí. Další snímek, pořízený roku 1967, zachycuje rozsah odtěžené plochy ve stavu odpovídajícím dnešní situaci (obr. 14: 9). Rekonstruovaný rozsah předhradí lze stanovit přibližně na 0,65 ha.

Od severu míří k hradišti cesta, která lemuje východní stranu předhradí a poté přetíná vnitřní linii opevnění (obr. 14: 1). Následně vede těsně pod přirozenou terénní hranou až k jiho-východnímu cípu ostrohu, odkud sestupuje ve formě úvozu a snad i úvozového svazku jihozápadním směrem. Druhá cesta se nachází na západní straně. Vede od hrany pískovny k jihu, probíhá dnem příkopu, přičemž těsně lemuje konec valu (obr. 14: 3). Situace v tomto prostoru se jeví jako nepoškozená, z čehož usuzujeme, že se jedná o původní vstup do vnitřního prostoru jádra hradiště, využitý novodobou cestou. Ta vede přes západní stranu vnitřního prostoru a poté klesá formou úvozu východně pod terénním výběžkem jižním směrem. Obě cesty jsou zakresleny na mapě prvního vojenského mapování, východní byla zaznamenána i při třetím vojenském mapování.

Vnitřní plocha hradiště je rovinatá, člení ji jeden nevýrazný liniový konvexní útvar o výšce přibližně 0,2 m a šířce 5 m, který probíhá západovýchodním směrem. S dobou existence hradiště patrně nesouvisí, zdá se, že jde o mezní pás. Na jižní straně je rovné plató ukončeno ostrou terénní hranou. V ji-

Obr. 15: Hradiště Mcely II, vnitřní šijové opevnění, pohled od severu; stav 2007.

Obr. 16: Hradiště Mcely II, profily opevnění (lokalizace viz obr. 14), červeně vyznačeny výrazně poškozené úseky (vytvořil J. Marounek).

hozápadním cípu vybíhá menší výběžek o délce 30 m a šířce 14 m (obr. 14: 4). V jihovýchodní části hradiště se nacházejí tři prospekční jámy (obr. 14: 7), patrně současné s dalšími, vyhloubenými v dolní části jižního a východního svahu ostrohu. Celková plocha hradiště včetně předhradí dosahuje 2,4 ha.

Závěr

Jak jsme už zmínili v úvodu, otázkou zůstává datování obou hradišť. Kvůli absenci jiných opor nezbyvá než se pokusit o komparaci s jinými hradišti alespoň na základě formálních znaků reliktní opevnění. U hradiště Mcely II však na tuto snahu rezignujeme, protože forma opevnění i topografický kontext jsou příliš běžné, resp. chronologicky nepříliš citlivé. Hradiště Mcely I naopak představuje lokalitu výjimečnou nejen v kontextu středních Čech. Složitě utvářená šijová část opevnění v čele předhradí nemá v Čechách přesnou analogii, nejvíce se mu podobá východní šijové opevnění oppida České Lhotice (okres Chrudim), které má také hlavní linii s dvojicí vnějších příkopů, které mezi sebou mají meziprostor, který má podobu valu, ovšem proti hlavnímu jen poloviční velikosti. Opevnění

laténského oppida je ale oproti šijovému pásu hradiště Mcely I zhruba dvakrát mohutnější. Částečně podobná je šijová fortifikace hradiště Luhov (okres Plzeň-sever), ta je také zdvojená a obvodové opevnění navazuje na vnitřní pás, ke kterému se vnější opevnění napojuje (Metlička 2008). V případě Luhova je ale dominantní vnitřní pás.

Co se týče hradiště Mcely I, dochované linie opevnění po stranách předhradí mají poměrně specifickou formu. Předpokládáme, že se na terénní hraně původně nacházela dřevěná zábrana, která byla kotvena do valového tělesa, jehož stopy se podél krajů v některých místech dochovaly. Pod touto linií, o 2–3 m níže ve svahu, se nacházel terénní stupeň, snad původně příkop, kvůli jehož stavbě došlo k odkopání svahu. Podobný stupeň se dochoval po obvodu několika hradišť s nálezy z mladší a pozdní doby bronzové a starší doby železné (obr. 11). Jedná se o hradiště Třeskonice – Výrov (okres Louny), kde se podobný terasovitý stupeň dochoval téměř po celém obvodu, na severní straně se dochoval dokonce v podobě příkopu s vyhozeným valem na vnější straně (Holodňák 1985). Další příkladem je hradiště Břeží u Říčan (okres Praha-východ; Kudrnáč 1962). Zde se nachází podobný stupeň podél všech stran s výjimkou šijové strany, kde se nachází zdvojené opevnění. Dalším příkladem je hradiště Jíloviště – Humenská (okres Praha-západ; Dufek 2017). V tomto případě se terasa pod svahem dochovala podél celé severní strany a také na straně východní, kde navazuje na šijové opevnění a vede k severu, aby byl po 50 m přerušen mladší úvozovou cestou.

Příspěvek vznikl v rámci dílčího cíle I.3 Terénní identifikace a dokumentace vybraných archeologických lokalit a opomíjených archeologických památek v krajině za pomoci standardních a nových dokumentačních metod výzkumné oblasti I. Archeologie financované z institucionální podpory Ministerstva kultury na dlouhodobý koncepční rozvoj (IP DKRVO).

Mgr. Jan Kypta, Ph.D. (kypta.jan@npu.cz)
 Jiří Marounek (marounek.jiri@npu.cz):
 Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště
 středních Čech v Praze, Sabinova 373/5, Praha 3

PRAMENY A LITERATURA

- Čtverák, V. – Lutovský, M. – Slabina, M. – Smejtek, L. 2003: Encyklopedie hradů v Čechách. Praha.
- Dufek, J. 2017: Výsledky dlouhodobé povrchové prospekce na hradišti Humenská u Jíloviště, okres Praha-západ, Archeologie ve středních Čechách 21, s. 563–575.
- Holodňák, P. 1985: Archeologický výzkum hradiště Výrov u Třeskonice, in: B. Roedl ed., Sborník Okresního archivu v Lounech 1, Louňy, s. 53–62.
- Kudrnáč, J. 1962: Halštatské hradiště u Březí, okres Praha-východ, Archeologické rozhledy 14, s. 470–491.
- Lička, M. – Slabina, M. 1986: Pravěké osídlení Mcel (okres Nymburk) a jejich okolí, Časopis Národního muzea – řada historická 155, s. 109–139.
- Metlička, M. 2008: Pravěká a raně středověká hradiště v západních Čechách. Magisterská práce, Univerzita Karlova v Praze, rkp.

- Novotný, B. 1950: Zpráva o povrchovém průzkumu. Rkp. uložen v archivu Archeologického ústavu AV ČR pod č. j. 6577/50.
- Renč, J. 1949: Dopis. Rkp. uložen v archivu Archeologického ústavu AV ČR pod č. j. 595/49.

Internetové zdroje

- Archivní mapy, © CUZK. <https://ags.cuzk.cz/archiv>
- Archiv historických ortofotomaps a leteckých měřičských snímků, © CUZK. <https://ags.cuzk.cz/archiv>
1. a 3. vojenské mapování, © Laboratoř geoinformatiky Univerzita J. E. Purkyně. <http://www.geolab.cz>
- Digitální archiv AMČR, <https://digiarchiv.aiscr.cz/>

Das Paar nicht datierte Burgwälle bei Mcely

Der Beitrag bringt detaillierte Pläne von zwei nicht datierten Burgwällen beim Dorf Mcely (Bez. Nymburk) herbei. Die Dokumentation kommt aus der Oberflächenprospektion anhand des Luftscannings der Erdoberfläche heraus. In den Plänen sind Befestigungsrelikte registriert, sowie die Beschädigungen infolge der land- und forstwirtschaftlichen Tätigkeit. Der größere der Burgwälle zählt zu den bemerkenswertesten Denkmälern ihrer Art im Rahmen Mittelböhmens. Er ist durch die komplizierte Trassierung der Befestigung sowie durch das außerordentlich große Ausmaß seiner befestigten Fläche einzigartig. An beiden Örtlichkeiten fehlen jedoch Gegenstände, die hätten der Datierung helfen können. Der größere Burgwall lässt sich allerdings anhand einer breiteren Komparation datieren. Die Gestalt seiner Relikte entspricht den Objekten, die in die Spät- und Jungbronzezeit und in die Hallstattzeit datierbar sind.

- Abb. 1: Mcely (Bez. Nymburk), Katastergemeinde Mcely, Paar Burgwälle (Unterlage Karte von ČÚZK [Tschechisches Landvermessungs- und Katasteramt]).
- Abb. 2: Mcely, Burgwall Mcely I, Erste Militärmappierung (Quelle: Laboratorium der Geoinformatik, J.E.-Purkyně-Universität; <http://www.geolab.cz>).
- Abb. 3: Mcely, Burgwall Mcely I, Dritte Militärmappierung (Quelle: Laboratorium der Geoinformatik, J.E.-Purkyně-Universität; <http://www.geolab.cz>).
- Abb. 4: Mcely, Paar Burgwälle, Skizze der Fortifikationslinien, 1986: A – Mcely I, B – Mcely II (übernommen aus: Lička-Slabina 1986).
- Abb. 5: Mcely, Burgwall Mcely II. Skizze, 1950 (B. Novotný, 1950; Archäologisches Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, Prag, Archiv).
- Abb. 6: Mcely, Burgwall Mcely I. Gesamtplan laut Daten des Luftscannings der Erdoberfläche und der traditionellen Oberflächenuntersuchung. Farberklärung: 1 – Wall samt der Eskarpenwand des Grabens; 2 – Wallkrone; 3 – Graben, in etlichen Abschnitten nur Kontreskarpenwand; 4 – Grabenboden; 5 – Terrassen unter dem Geländebruch; 6 – wenig deutliche Befestigungsrelikte; 7 – Rekonstruktion der nicht erhaltenen Partie der Befestigung, durch Bepflanzungsindizien deutlicher gemacht; 8 – Rekonstruktion der nicht erhaltenen Teile der Umfriedung; 9 – die infolge Abbaus beschädigte

- Fläche; 10 – heutige kleine Felder und Baumschulen im Bereich des Burgwalls; 11 – Rainlinien, 12 – Wege; 13 – Hohlwegböden; 14 – Straßen; 15 – rezente Bebauung; 16 – Wasserströme und -flächen (Aufnahme der Autoren, Gestaltung J. Marounek).
- Abb. 7: Mcely, Burgwall Mcely I. Digitales Geländemodell (Gestaltung J. Marounek laut Datenunterlagen ČÚZK).
- Abb. 8: Mcely, Burgwall Mcely I. Halsbefestigung an der Vorburgvorderseite, westlicher Teil, Ansicht von Nordwesten, Zustand 2003 (alle Fotos J. Marounek).
- Abb. 9: Mcely, Burgwall Mcely I. Befestigung der Akropole, Nordseite, Ansicht von Osten, Zustand 2023.
- Abb. 10: Mcely, Burgwall Mcely I. Trassierung der nordöstlichen Partie der Befestigung der nördlichen zugefriedeten Fläche, Ansicht von Süden, Zustand 2023.
- Abb. 11: Vergleich der Befestigungsprofile von ausgewählten Burgwällen: A – Třeskonice (Bez. Louny [Laun]), der besterhaltene Abschnitt an der Nordseite; B – Třeskonice, Westseite, Profil; C – Březí (Bezirk Prag-Ost), Südwestseite, Profil; D – Jíloviště-Humenská (Bezirk Prag-West), Nordseite, Profil; E – Mcely I, Nordwestseite, Profil (Gestaltung J. Marounek).
- Abb. 12: Mcely, Burgwall Mcely I. Profile der Halsbefestigung (Lokalisierung s. Abb. 7), die erheblich beschädigten Abschnitte rot bezeichnet (Gestaltung J. Marounek).
- Abb. 13: Mcely, Burgwall Mcely II. Gesamtplan laut Daten des Luftscannings der Erdoberfläche und der traditionellen Oberflächenuntersuchung. Farberklärung: 1 – innere Burgwallfläche; 2 – Wall; 3 – Wallkrone; 4 – Graben, Kontreskarpenwand; 5 – Grabenboden; 6 – Rekonstruktion der nicht erhaltenen Umfriedung der Vorburg; 7 – die infolge Abbaus beschädigte Fläche; 8 – Straße; 9 – Wege, 10 – heutige Bebauung (Gestaltung J. Marounek).
- Abb. 14: Mcely, Burgwall Mcely II. Digitales Geländemodell (Gestaltung J. Marounek laut Datenunterlagen ČÚZK).
- Abb. 15: Mcely, Burgwall Mcely II. Innere Halsbefestigung, Ansicht von Norden, Zustand 2007.
- Abb. 16: Mcely, Burgwall Mcely II. Profile der Befestigung (Lokalisierung s. Abb. 10), die stark beschädigten Abschnitte rot bezeichnet (Gestaltung J. Marounek).

(Übersetzung J. Noll)